

Levy Asta

Laulattaa! Rytmää sarvista!

LAULAJAN OPAS JAZZMUSIIKKIIN

Sisällys

1	Alkusanat	1
2	Suora rytmiikka	3
2.1	Suora kahdeksasosa	3
2.2	Suora neljäsosa ja sen synkopointi	5
2.3	Yhdistelmä	6
2.4	Harjoitteluvinkkejä	8
3	Kolmimuunteinen rytmiikka	10
3.1	Kahdeksasosa ja swing	11
3.2	Neljäsosa ja sen synkopointi	13
3.3	Yhdistelmä	16
3.4	Harjoitteluvinkkejä	16
3.4.1	Scat -laulaminen	18
4	Yhdistäminen kappaleeseen	18
5	Haluatko harjoitella ryhmässä?	23
6	Kirjallisuutta, äänitteitä ja artisteja	24
6.1	Kirjallisuutta	24
6.2	Äänitteitä	25
6.3	Artisteja	26
	Loppusanat	27
	Linkkejä	28

KIITOS,

Marica, Hilla, Kata, Milka, Hanna N., Jukka Väisänen , Mikael Jakobsson, Jere
Laukkanen, Susanna Mesiä, Jenny Robson, Mirja Mäkelä, Sanni Orasmaa,
Äippä ja Isukki, Jean Levy ja Nina Höynälä

1 Alkusanat

Kädessäsi on uusi jazzoppaani laulajalle. Opas sai alkunsa opiskellessani Metropolia Ammattikorkeakoulussa pop/jazzlaulupedagogiaa. Vuonna 2011 päätin kehittää opin-
näytetyönäni suomenkielistä oppimateriaalia laulajille jazzin opiskeluun.

Ihastuin musiikkiin jo pienenä tyttönä. Minun kerrotaan laulaneen radion mukana lis-
tahittejä alle kaksi vuotiaana. Myöhemmin kouluiässä perheeseemme hankittiin kunnol-
liset kotistereot. Silloin löysin äitini piilossa olleet vinyylilevyt ja ne toivat elämääni ai-
van uusia lauluja ja laulajia. Ihmettelin, kuinka hienoa musiikkia onkaan olemassa, ei-
vätkä radiot soittaneet juurikaan niitä kappaleita, joita kuulin levyiltä. Harjoittelin lau-
lamaan Carol Kingin, Barbra Streisandin ja muiden suurien tähtien laulamia vanhoja
hittejä. Nuo maailmanluokan artistit opettivat minulle musiikillaan paljon.

Myöhemmin opiskellessani Lahdessa Päijät-Hämeen konservatoriossa klassista huilun-
soittoa löysin jazzmusiikin. Ihailemani ja kunnioittamani koulumme vaskisoittajat
kuuntelivat varsin monipuolisesti vaskimusiikkia, myös jazzia. Wynton Marsalista se
kaikki alkoi. Jazzin vahva rytmisyys ja tietynlainen voima kiinnostivat minua. Mieles-
täni huilunsoitostani ja sävellyksistä, joita tuli opetella puuttui se energia.

Improvisointi kuulosti hienolta ja vaikealta. Lauloin harjoitteluluokissa salaa, vaikka
minun olisi pitänyt treenailla ihan muita asioita. Koin, ettei minulla ole lupaa lauleskel-
la, huilistiksihan minä ajoin. Silti lauloin. Iskelmä, popmusiikki, rock, balladit, kaikki
kevyt musiikki maistui hyvälle, mutta vaikeaa se oli. Ääni ei riittänyt, mutta en välittä-
nyt: Laulaminen oli kivaa. Jazzmusiikista en juurikaan ymmärtänyt. Lauloin silti. En
tiennyt, miten improvisoidaan, mutten antanut sen haitata. Tein asiat omalla tyyllilläni
ja salassa tietenkin.

Pitkien mutkien kautta päädyin Helsinkiin ja opiskelemaan pedagogiikkaoppilaaksi
ammattikorkeakoulu Stadiaan. Ensimmäisessä tutkinnossani sain kuulla olevani musi-
kaalinen, mutta rytminkäsittely oli lautakunnan mielestä KAMALAA. Nolostuin ja pää-
tin, ettei minulle sanota enää koskaan niin ja siitä alkoi tomera matkani rytmimusiikin
maailmassa. Kuuntelin, tanssin, nakutin metronomilla, äänitin ja testasin. Imin vaikut-
teita tutuilta taitavammilta muusikoilta ympärilläni. Vihdoin asiat alkoivat loksahdella
paikoilleen ja aloin kuulla, tuntea ja nähdä, miten rytmi afroamerikkalaisen perinteen
mukaisesti elää ja hengittää.

Samalla jazzinnostukseni nosti taas päätään, ja aloin harjoitella improvisointia sekä tein ensimmäiset sävellykseni. Opettajani eivät juurikaan ymmärtäneet jazzmusiikin päälle, niinpä hakeuduin Sibelius-Akatemiaan avoimen yliopiston kautta jazzlaulukursseille. Silloin ymmärsin kuinka kotoinen olo minulle tuli aina, kun ympärilläni oli jazzmusiikkia. Edelleenkin en pidä itseäni jazzlaulaja, mutta se on musiikinlaji, jota haluan tutkia, opiskella, esittää ja tietysti opettaa.

Tämän ensimmäisen oppaani aiheena on siis rytmikka jazzmusiikissa laulajan näkökulmasta. Käsittelen rytmiä erilaisten oppijoiden näkökulmasta. Erilaisilla oppijoilla tarkoitan tässä eri havaintokanaviaan oppimisessaan käyttäviä ihmisiä.

Visuaalisille ihmisille, jotka oppivat tehokkaimmin näkönsä avulla, olen tehnyt nuottimateriaalia sekä kehittänyt yhdessä oppilaideni kanssa mielikuvia rytmikan muodosta. *Kinesteettisille* ja *taktillisille* eli kehollisille oppijoille olen kerännyt ohjeita kuinka opettaa kehoaan tuottamaan rytmiä. *Auditiivisille* eli kuulonsa kautta parhaiten hahmottaville ihmisille olen tehnyt äänitallenteen, jonka mukana voi harjoitella.

Harjoitukset ja komppilevyt on tehty kahdentoista (12) tahdin pituisiksi, mutta tallenteet kestävät useamman minuutin, jotta voit harjoitella rauhassa ilman keskeytyksiä. Komppilevyiltä löydät taustat C-bluesina. Taustamusiikkina voit käyttää mitä vaan äänitallenteita (erityisesti blues-rakenteisia) halutessasi vaihtelua tai mukavamman sävellajin.

Illoisia hetkiä rytmimusiikin parissa!

Helsingissä toukokuussa 2011

Asta Levy

2 Suora rytmikka

Tutustutaan ensimmäiseksi suoraan rytmikkaan. Suora tarkoittaa, että nuottikuva on suoraan toistettavissa niin kuin se on kirjoitettu. Esimerkkinä olkoon Ukko Nooa, joka kirjoitetaan ja esitetään samalla tavalla. Osa rockista, tango, humppa, jenka ja monet muut modernimmatkin tyylit esitetään nuottikuvan mukaisesti joskaan ei täysin nuottikuvaa noudattaen. Rytmimusiikissa on aina tulkinnan vapaus, joka tarkoittaa, että saat muuttaa mitä vaan omaan suuhusi paremmin sopivaksi kunhan teet sen yleisen rytmin ehdoilla. Tärkeintä on tarina ja tarinan rytmi.

2.1 Suora kahdeksasosa

Jos olet opiskellut musiikkia rytmiminimiä käyttäen, olet törmännyt ti-nimiseen rytmiin. Ne ovat kestoaltaan puolikkaan neljäsosan mittaisia ja ilman artikulaatiomerkintöjä¹ ne lausutaan kaikki kestoaltaan yhtä pitkinä. Taputa, lue puhuen ja laula seuraava harjoitus taustanauhan nro 1 tai metronomin kanssa.

Tarkkaile näitä!

- Jokainen nuotti on yhtä pitkä kestoaltaan.
- Tauko on puolinuotin pituinen.
- Suoran kahdeksasosan muoto on tasainen, jatkuva, *yksitötinen*, muuttumaton, sileä.
- **Hyvä ryhti! Selkä suorassa, rintakehä auki. Rento ja aktiivinen olo koko kehossa!**

---

¹ ARTIKULAATIOMERKINTÄ: STACCATO, TENUTO, LEGATO JNE.

- Voit laittaa harjoitukseesi lisää haastetta peittämällä osan nuoteista esimerkiksi sinitarralla tai liimapaperilla. Näin syntyy enemmän taukoja ja tehtävä muuttuu haastavammaksi.
- Voit laulaa vain yhtä ääntä tai vaihtaa ääntä haluamallasi tavalla, kuitenkin pitäen rytmin samana.

Harjoitus 1

$\text{♩} = 100 \text{ suora}$
Puhu, laula, taputa, naputa!

3 Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa

5 Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa

7 Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa

9 Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa

11 Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa

11 Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa Vaa vaa vaa vaa

Kirjaa tähän omat huomiosi:

2.2 Suora neljäsosa ja sen synkopointi

Neljäsosa eli Taa (tam) on taas usein perusyksikkönä tahtilajeista puhuttaessa. Esimerkkinä 4/4 tarkoittaa että tahtiviivojen väliin mahtuu 4 kappaletta neljäsosia. Suorassa rytmiikassa nämä esitetään myös kestoiltaan yhtä pitkinä, jollei muuta pyydetä. *Synkopoidessamme* neljäsosia saatamme ne pois ”paikaltaan” joko lisäämällä kahdeksasosan mittaisen tauon tai lisäämällä kahdeksasosan pituisen nuotin, jolloin neljäsosat alkavat tahdin heikommalta osalta. Jälleen kaikki rytmit toistetaan saman pituisina huolimatta siitä, onko kyseessä synkopoitu vai iskulla oleva nuotti.

Taputa, lue puhuen ja laula seuraava harjoitus taustanauhan nro 1 tai metronomin kanssa.

Tarkkaile näitä!

- Jokainen nuotti on yhtä pitkä kestoiltaan.
- Suoran neljäsosan muoto on tasainen, jatkuva, *vakaa*, muuttumaton, siileä...
- **Hyvä ryhti! Selkä suorassa, rintakehä auki. Rento ja aktiivinen olo koko kehossa!**
- Voit laittaa harjoitukseesi lisää haastetta peittämällä osan nuoteista esimerkiksi sinitarralla tai liimapaperilla. Näin syntyy enemmän taukoja ja tehtävästä tulee haastavampi.
- Voit laulaa vain yhtä ääntä tai vaihtaa ääntä haluamallasi tavalla, kuitenkin pitäen rytmin samana.

Harjoitus 2

♩ = 100 Suora
Puhu, laula, taputa, naputa!

duuduuduudu duuduuduudu duuduuduudu duuduuduudu duuduuduudu
jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa
Lii lii lii Lii Lii lii lii Lii Lii lii lii Lii Lii lii lii Lii

6

duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu
jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa
Lii lii lii Lii Lii lii lii Lii Lii lii lii Lii Lii lii lii Lii

10

duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu duu
jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa
Lii lii lii Lii Lii lii lii Lii Lii lii lii Lii Lii lii lii Lii

Kirjaa tähän omat huomiosi:

2.3 Yhdistelmä

Harjoitellaan seuraavaksi harjoittelemiemme aika-arvojen yhdistämistä toisiinsa. Aloitamme neljäsosista. Synkopoimme neljäsosia ja lopuksi vielä otamme kahdeksasosat mukaan. Jos harjoitus tuntuu liian helpolta voit lisätä haastetta seuraavilla tavoilla:

- Nopeuttamalla tempoa metronomissa.
- Laulamalla eri säveliä eri rytmeissä.
- Lisäämällä taukoja.

- Lisäämällä kaaria nuottien väleihin.
- Tekemällä kehollisia harjoituksia, laulaen ja puhuen vuorotellen, sekä samanaikaisesti.
- Keksimällä omia tavuja tai jopa oikeat sanat!

Harjoitus 3

$\text{♩} = 100 \text{ suora}$
Puhu, laula, taputa, naputa!

duuduuduuduu   duuduuduuduu lii lii lii lii lii lii lii lii   lii lii lii lii
jaa jaa jaa jaa   jaa jaa jaa jaa VaavaavaavaaVaavaavaavaa   Vaavaavaavaa
Lii lii lii Lii   Lii lii lii Lii

5

duuduuduuduu   duuduuduuduu lii lii lii lii lii lii lii lii   lii lii lii lii
jaa jaa jaa jaa   jaa jaa jaa jaa VaavaavaavaaVaavaavaavaa   Vaavaavaavaa
Lii lii lii Lii   Lii lii lii Lii

9

duuduuduuduu   duuduuduuduu lii lii lii lii lii lii lii lii   lii lii lii lii
jaa jaa jaa jaa   jaa jaa jaa jaa VaavaavaavaaVaavaavaavaa   Vaavaavaavaa
Lii lii lii Lii   Lii lii lii Lii

Esimerkkinä taukojen lisäämisestä edellinen harjoitus tauotettuna:

♩ = 100 suora
Puhu, laula, taputa, naputa!

duuduuduu duu duu duu duu lii lii lii lii lii lii
jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa

duu duu duu duu duu duu duu duu lii lii lii lii lii lii
jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa

duu duu duu duu duuduuduuduu lii lii lii lii lii lii lii lii
jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa jaa

2.4 Harjoitteluvinkkejä

Käytä apunasi metronomia tai taustanauhaa mahdollisimman usein kun harjoittelet rytmisiä asioita. Sillä autat itseäsi pitämään kiinni sovitusta sykkeestä ja temposta. HIDASTA, jos homma ei suju! Turha hakata päätään seinään. Lyhennä harjoitustasi, aloita alusta tai pidä tauko.

Jalat mukaan musiikkiin

- Ensimmäinen ja toinen isku askel oikealle, kolmas ja neljäs isku vasen jalka oikean viereen.
- Ensimmäinen ja toinen isku askel vasemmalle, kolmas ja neljäs isku oikea jalka vasemman viereen.
- Ensimmäinen isku askel oikealle, toinen isku vasen jalka oikean viereen, kolmas isku askel vasemmalle, neljäs isku oikea jalka vasemman viereen, Tai
- Kävele neljä askelta eteen ja neljä taakse musiikin rytmissä.

Bodypercussion

Voit käyttää koko vartaloasi soittimena harjoitellessasi rytmiikkaa. Napsutus, taputus, rintakehä, reidet, polvet, suu, naama posket, huulet, kieli jne. Kaikkea kehossasi voi käyttää osana rytmiä.

Jalkojen polkiessa neljäsosa, voit käsilläsi ja suullasi tehdä muita rytmejä.

Synkopoitu neljäsosa

1 2 3 4 jalat polkee vuorotellen.

Aina jalan astuttua taputa tai naputa rintakehään kahdeksasosaa myöhemmin.

Mielikuvia:

Tangomainen, sidottu, suoraviivainen, jyrkevä, tasainen, ryhdikäs, pakottava, sileä, suora, kiinteä, kulmikas. Näe ja koe harjoittelustasi muoto. Jos muoto poikkeaa, harjoittele hitaammin löytääksesi rytmille oikean lokeron.

Kirjaa tähän omat mielikuvasi, huomiosi, ideasi ja harjoituksesi:

3 Kolmimuunteinen rytmikka

Seuraavaksi sukellamme syvemmälle jazzrytmiikan alueelle. Kolmimuunteisuus tarkoittaa sitä, että neljäsosan alla on aistittavissa kahdeksasosatrioli, joka määrää olemassa olollaan, miten rytmiä fraseerataan ja tulkitaan. Triolipohjais- ta musiikkia on muutakin kuin Swing. Blues, Shuffle Rock, osa Countrymusiikis- ta, Foxtrot ja monet muut pitävät sisällään samaisen triolisalaisuuden. Tässä musiikissa esim. sormien napsutus istuu paremmin tahdin toiselle (2.) ja nel- jännelle (4.) iskulle kuin suorassa rytmikassa. Koska rytmien toteuttaminen on helpompaa kuin asian selittäminen lyhyesti ja selkeästi, ryhdytäänpä harjoitte- lemaan.

Lämmittely

Ennen syventymistä nuottiviidaksoon, tehdään pieni lämmittely. Laita tausta- nauhaltasi soimaan swing (taustanauha nro 2). Tanssahtele musiikin tahtiin aluksi haluamallasi tavalla, mahdollisesti jopa silmät kiinni.

Lantio mukaan musiikkiin

Pidä molemmat jalat tukevasti maassa ja jousta polvista.

Musiikin tahdissa:

- kaksi iskua oikealle, kaksi iskua vasemmalle.
- yksi isku oikealle, toinen isku vasemmalle, kolmas isku oike- alle, neljäs isku vasemmalle.

Lantio ja jalat yhdessä mukaan musiikkiin:

- Ensimmäinen isku astu askel oikealle. Toinen isku lantio seuraa perässä. Kolmas isku astu askel vasemmalle. Neljäs isku lantio seuraa perässä.

TAI

- Voit kävellä musiikin tahtiin em. ohjeiden mukaisesti. Kävely on tällöin liioitellun keinuvaa ja rytmikästä.

Kämmenet mukaan musiikkiin:

- Napsuta sormilla tai taputa 1, 2, 3, 4 eli kaikille tahdin iskulle.
- Napsuta sormilla tai taputa tahdin ensimmäiselle ja kolmannelle iskulle.
- Napsuta sormilla tai taputa tahdin toiselle ja neljännelle iskulle.

3.1 Kahdeksasosa ja swing

Swing on yleinen merkintätapa jazzissa, kun nuotinnos halutaan soitettavan kolmimuunteisena. Nuotinnos tässä tapauksessa tarkoittaa, että monet vanhemmista jazzkappaleista on ensin sävelletty ja tallennettu äänitteinä. Nuotinnos on kirjoitettu jälkikäteen jonkin äänitallenteen mukaisesti, usein jonkun muun ihmisen toimesta.

Nuotinnos on viitteellinen kuvaus siitä, miten kappaleen soinnut ja melodia tulee tulkita. Kuten aiemmin mainitsin, jokaisen neljäsosan alla on aistittavissa trioli. Kahdeksasosien fraseeraukseen trioli vaikuttaa paljon. Ensimmäinen kahdeksasosa on selkeästi seuraajaansa pidempi.

Seuraavassa harjoituksessa triolista muuntuu kahdeksasosapari kaarien avulla.

Harjoitus 4

♩ = 100 SWING
Puhu, laula, taputa, naputa!

Li (li) ma li (li) ma li (li) ma li (li) ma li (li) ma li (li) ma
Du-(li)-ba Du-(li)-Ba Du-(li)-ba Du-(li)-ba Du-(li)-ba Du-(li)-ba

Tässä näet oikean kirjoitusasun. Harjoitus on sama kuin edellä.

♩ = 100 swing
Puhu, laula, taputa, naputa!

Lii-ma lii-ma lii-ma lii-ma
kuu-bakuu bakuu bakuu ba
Du-ba du-ba du-ba du-ba

Tarkkaile näitä!

- **Hyvä ryhti! Selkä suorassa, rintakehä auki. Rento ja aktiivinen olo koko kehossa!**
- Tunne kehossasi ja suussasi kahdeksasosien ero: ”Lii-ma on eri asia kuin Li-ma.”
- Kun löydät rytmin kohdalleen, visualisoi se muodoksi. Noudata muotoa harjoituksen edetessä.
- Käytä kehoasi apuna. Liikkumalla ja taputtamalla musiikin tahtiin lausuminenkin saattaa helpottua. Aisti siis rytmi kokonaisvaltaisesti.
- Kuuntele esimerkkinauhaa. Toista mukana, kunnes rytmi istuu suuhun.
- Voit lisätä haastetta laulamalla enemmän säveliä pitäen rytmin samana tai lisäämällä taukoja.

Kirjaa tähän omat huomiosi:

3.2 Neljäsosa ja sen synkopointi

Neljäsosa muodostuu triolin kahdesta ensimmäisestä kahdeksasosasta, jotka ovat kaarella sidotut toisiinsa. Triolin viimeinen kahdeksasosa jää näin ollen laulamatta. Suoraan neljäsosaan verrattuna kolmimuunteisessa musiikissa neljäsosa on hivenen lyhyempi kuin suorassa rytmiikassa.

Seuraava kuvaesimerkki näyttää, miten neljäsosa käyttäytyy swing-musiikissa. Esitysnopeus vaikuttaa fraseeraukseen, mutta tässä suuntaa antava kirjoitusasu. Joka toinen tahti neljäsosa on iskulla ja joka toinen synkopoituna eli *pois paikoiltaan*.

Harjoitus 5

♩ = 100 SWING
Puhu, laula, taputa, naputa!

1   3   6   8   10   12

dat pum li - li   dat pum li - li   dat pum li - li   dat pum li - li   ba mi laap   ba mi laap   ba mi laap..

dat pum   dat pum   dat pum   dat pum   ba mi   ba mi   ba mi   ba mi   dat pum   dat pum   dat pum   dat pum

ba mi   ba mi   ba mi   ba mi   dat pum   dat pum   dat pum   dat pum

ba mi   ba mi   ba mi   ba mi   dat pum   dat pum   dat pum   dat pum

ba mi   ba mi   ba mi   ba mi   dat pum   dat pum   dat pum   dat pum

ba mi   ba mi   ba mi   ba mi

Tässä näet oikean kirjoitusasun. Harjoitus on sama kuin edellä.

♩ = 100 SWING
Puhu, laula, taputa, naputa!

dut dut dut dut ba ba ba ba ba dut dut dut dut ba ba ba ba ba

5 pumpumpumpum mi mi mi mi pumpumpumpum mi mi mi mi

9 dut dut dut dut ba ba ba ba ba dut dut dut dut ba ba ba ba ba

pumpumpumpum mi mi mi mi pumpumpumpum mi mi mi mi

Tarkkaile näitä!

- **Hyvä ryhti! Selkä suorassa, rintakehä auki. Rento ja aktiivinen olo koko kehossa!**
- Tunne kehossasi ja suussasi neljäsosan pituus. Voit vuorotella suoran ja kolmimuunteisen neljäsosan välillä löytääksesi oikean pituuden.
- Kun löydät rytmin kohdalleen, visualisoi se muodoksi. Noudata muotoa harjoituksen edetessä.
- Käytä kehoasi apuna. Liikkumalla ja taputtamalla musiikin tahtiin lausuminenkin saattaa helpottua. Aisti siis rytmi kokonaisvaltaisesti.
- Kuuntele esimerkkinauhaa. Toista mukana, kunnes rytmi istuu suuhun.
- Voit lisätä haastetta laulamalla enemmän säveliä pitäen rytmin samana tai lisäämällä taukoja.

Kirjaa tähän omat huomiosi:

3.3 Yhdistelmä

Jäljellä on enää kaikkien oppimiesi kolmimuunteisten rytmien yhdistäminen toisiinsa. Harjoitus on sama kuin suoraa rytmiiikkaa opetellessasi, mutta fraseeraustapa on hyvin erilainen.

Harjoitus 6

♩ = 100 SWING
Puhu, laula, taputa, naputa!

dut dut dut dut ba ba ba ba lii-ma lii-ma lii-ma lii-ma lii-ma lii-ma
pumpumpumpum mi mi mi mi kuu bakuu bakuu bakuu ba kuu bakuu ba
Du-ba du-ba du-ba du-ba du-ba du-ba

5

dut dut dut dut ba ba ba ba lii-ma lii-ma lii-ma lii-ma lii-ma lii-ma
pumpumpumpum mi mi mi mi kuu bakuu bakuu bakuu ba kuu bakuu ba
Du-ba du-ba du-ba du-ba du-ba du-ba

9

dut dut dut dut ba ba ba ba lii-ma lii-ma lii-ma lii-ma lii-ma lii-ma
pumpumpumpum mi mi mi mi kuu bakuu bakuu bakuu ba kuu bakuu ba
Du-ba du-ba du-ba du-ba du-ba du-ba

3.4 Harjoitteluvinkkejä

- Kolmimuunteisen muoto on pyöreämpi, joustavampi ja sitkeämpi kuin suoran rytmiiikan muoto.
- Harjoittele hitaasti vähän kerrallaan, kuunnellen kehoasi ja tekemistäsi.
- Keskity!
- Kuuntele jazzmusiikkia.
- Nauhoita harjoitteluasi ja kuuntele, mitä nauhalta kuulet.
- Käytä metronomia!

Lantio ja jalat yhdessä mukaan musiikkiin

Ensimmäinen isku astu askel oikealle, toinen isku lantio seuraa perässä, kolmas isku astu askel vasemmalle, neljäs isku lantio.

Koko käsi mukaan musiikkiin

Piirretään kädellä ja sormilla kolmiota neljän iskun aikana seuraavasti:

1. kämmen taputus rintakehään, 2. napsutus kehon sivulla, 3. käsi ojentuu tervehtimään, 4. napsutus kehon sivulla.

Kokeile aiempia harjoituksia yhdistettyinä

Lantio ja jalat + napsutus.

Taputa rytmikkaharjoituksia.

Rytmikkaharjoituksia bodypercussiona

Trioli:

Taputus rintakehään vasemmalla kädellä kahdesti ja oikealla kädellä rintakehään yhden kerran (LI-LI-MA, LI-LI-MA).

Kolmimuunteinen synkopoitu neljäsosa:

Taputus rintakehään vasemmalla kädellä kahdesti ja oikealla kädellä rintakehään yhden kerran (LI-LI-MA, LI-LI-MA). Jätä vasemmasta kädestä pois jälkimmäinen lyönti (LII-MA, LII-MA).

HUOMIO!

Rytmin keskus on lantiossa. Kun tunnet musiikin rytmin kehossasi häntäluutasi myöten, olet lähellä totuutta!

3.4.1 Scat -laulaminen

Laulajat improvisoivat pääsääntöisesti kahdella tavalla. Jotkut käyttävät tekstistä lainaamia lauseita tai sanoja. Toiset käyttävät niin sanottuja Scat -tavuja. Scat on laulamista merkityksettömillä tavuilla, joilla pyritään ilmentämään instrumentalistien tapaa improvisoida. Tavuja löytyy yhtä paljon erilaisia kuin laulajiakin. Ei voi sanoa, että mikään tavu olisi toista huonompi. Tavujen sopivuus määräytyy laulettavan musiikin ja laulajan tyylin mukaisesti.

Yleisimpiä tavuja :

Kirjaa tähän omat löytösi:

DU, DWE, DY, WE, WI, WY, WU, SCA,
SHI, FI, FO, FU, DI, LI, LO, LE, DI, I, E,
A, DN, DL, JA, YA, BA, SHA, GA, YA,
FEI, DEI, DAH, WA, BI, DA

HUOMIO!

Englannin kieli eroaa varsin paljon suomen kielestä vokaaleissa ja osassa konsonantteja. Tarkkaile tätä myös harjoitellessasi eri scat-tavuja. Nauhoita omaa lauluasi! Harjoittele scat-laulusi yhtä napakaksi ja sujuvaksi kuin laulaessasi oikeaa tekstiä.

4 Yhdistäminen kappaleeseen

Laulaessasi valitsemiasi jazzkappaleita voit yhdistää harjoituksia kappaleeseen. Opettele kappale ensin niin hyvin, ettet tarvitse enää nuottia kyetäksesi toistamaan melodian. Kirjoita sanat erilliselle paperille ja ota mukaan rytminen ajattelutapa. Tee näin erityisesti silloin, jos tiedät olevasi *visuaalinen* oppija. Kävele tai tanssi laulaessasi. Muista käyttää metronomia tai taustanauhaa!

Jos kappaleessasi on paljon neljäsosia:

- Kokeile tietoisesti päättää, mitkä neljäsosat laulat iskulle ja missä kohdassa vaihdat synkopoiduiksi neljäsosiksi. Kaikki vaihtoehdot eivät kuulosta hyvältä, mutta rajoja on hyvä kokeilla.
- Kokeile ensin ilman sanoja, vasta sen jälkeen laulun sanojen kanssa.
- Harjoittele vuorotellen tämän oppaan rytmiharjoituksia ja vuorotellen valitsemaasi kappaletta. Yritä tuoda rytmiharjoitusten kehotuntuma ja kuulokuva mukaan kappaleesi fraseeraukseen.

Jos kappaleesi sisältää paljon kahdeksasosia:

- Harjoittele laulamista suoralla kahdeksasosalla ja kolmimuunteisella. Tiedosta ero kehossasi ja kuulokuvassasi.
- Kokeile irrottautua nuottikuvasta kohti omaa tulkintaa. Saatat tarvita lisää taukoja tai enemmän sanoja laulettavaksesi, mutta jazzissa tämä on sallittua.
- Kuiskaa ja puhu sanojasi rytmissä laulamisen lisäksi. Huomaat, onko esityksesi puheenkaltainen vai ei. Jos ei, miten voisit tekemistäsi saada enemmän siihen suuntaan?

4.1 Pluussia ja Parkeria

Seuraavaksi pääset laulamaan ihan oikeita sävellyksiä. Ensimmäinen kappale on omaa käsialaani. Pluussi Blues sisältää kaikkia tähän asti oppimiasi rytmejä. Now's the Time on Charlie Parkerin ehkä jopa tunnetuin blues-teema.

Harjoitus 7

Pluussi Blues

by Asta Levy

swing ♩ = 100

C⁷ **F⁷** **F⁷°7** **C⁷** **Gm⁷** **C⁷**

Oh my god! I can do this pluus-si blues oh right! I real - ly
ta-vuul - la sen toi-mi-tin pluus-si blues on vain! Mä var-maan

5 **F⁷** **F⁷°7** **C⁷**

can do blues and jazz - y tunes with rhythm so tight oh right!
kai - ken - lais - ta y - ri - tin mut pluus-si blues toi - mii ain!

8 **Em⁷** **A⁷** **Dm⁷** **G⁷**

With on - ly quart - er notes and eighth notes
sä nel-jäs o - sil - la saat sven - gin

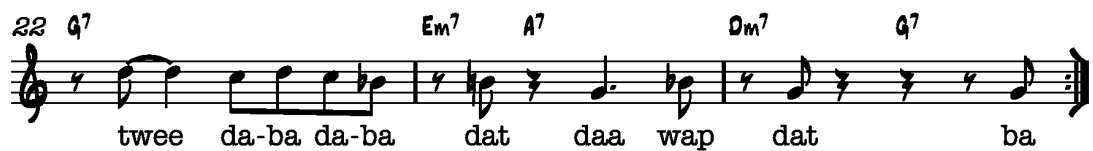
11 **Em⁷** **A⁷** **Dm⁷** **G⁷**

rhythm so tight pluus - si blues
oi - van soi - van.

Harjoitus 8

Now's the Time

by Charlie Parker

Muut huomiot:

- Muista äänittää tekemistäsi säännöllisin väliajoin, erityisesti jos et käy laulutunneilla. Oma esitystäsi kuuntelemalla kehosi, korvasi ja silmäsi aistivat tekemisestäsi asioita joita et huomaa samaan aikaan harjoittellessasi.
- Kirjaa ylös havaintojasi. Tunnusta itsellesi, että aina löytyy jotain hyvää ja kehumisen arvoista, älä siis kirjaa pelkkiä virheitä.
- Tämän kirjasen ohjeet keskittyvät Swing ja Latin -kappaleiden rytmiiikkaan. Jazzballadeissa on myös muita rytmisiä tekijöitä, jotka tulevat sinulle tutuksi myöhemmissä jatko-osissa *Laulattaa!* -sarjan oppimateriaaleissa.
- Rytmiiikkaan ja sen fraseeraukseen liittyy paljon makuasioita ja aikakausien tuomia tyyllillisiä eroja. (Tempoon liittyvät fraseerauserot, suoran ja kolmimuunteisen fraseerauksen yhdisteleminen jne..) Niihin kannattaa tutustua myös, mutta ensin perusasioita haltuun!
- Anna itsellesi aikaa ja nauti matkastasi jazzmusiikin maailmassa!

5 Haluatko harjoitella ryhmässä?

RYTMIIKKAA KAIKILLE

(Madeleine Eastmanin mestarikurssia mukaellen 31.3.2011)

Laita taustamusiikkia soimaan. Musiikkina esim. Swing, Bossanova, Blues...

- Taputa/ liiku taustan mukana mielesi mukaisesti kuitenkin kuunnellen, sopiiko taputtamasi rytmit taustamusiikkiin.
- Harjoittele kahden tahdin pätkissä, opettajan ohjauksessa.
- Harjoittele kahden tahdin pätkiä oppilaiden ohjauksessa.
- Harjoittele neljän tahdin pätkiä omaa rytmisooloa jokainen vuorollaan.
- 12 -tahdin bluesia eri kehorytmein.

Rintakehä, etureidet, takareidet, taputus, napsutus, jalkapohjat lattiaan...

1. Samaa mutta puhuen ja taputtaen samaan aikaan.
2. Samaa puhuen.
3. Samaa mutta laulaen YHDELLÄ äänellä ja taputtaen samaan aikaan.

6 Kirjallisuutta, äänitteitä ja artisteja

Tehdessäni opinnäytetyötäni luin useita amerikkalaisia jazzlaulukirjoja löytääkseni hyviä ja tuoreita ideoita harjoituksiin. Seuraavat vinkit artisteista, äänitteistä ja kirjallisuudesta ovat kokoelma haastattelun tuloksista, oppaista löytämistäni vinkeistä ja omista hyviksi havaitsemistani esimerkeistä.

6.1 Kirjallisuutta

- David Liebman: Self-potralt of a Jazz Artist - Musical Thoughts and Realities
- Bob Stoloff: Scat! Vocal Improvisation Techniques
- Kenny Werner: Effortless Mastery
- Kaj Backlund: Improvisointi pop/jazz musiikissa
- Max Tabell: Jazzmusiikin harmonia
- Berit Kullberg, Ragnhild Sjögren: Sing it! Att sjunga jazz, pop och gospel
- Mark Levine: The Jazz Theory Book, Tha Jazz Piano Book, The Drop 2 Book
- Real-Book -sarjat
- Charlie Parker Omnibook
- Play a-long -kirjat mm. Aebersoldin sarja
- Miles Davisin elämänkerta
- Charlie Parkerin elämänkerta
- Tomasz Stankon elämänkerta
- Michele Weir: Vocal Improvisation, Jazz Singer's Handbook
- Ted Reed: Progressive steps to Syncopation for the modern drummer
- Kain, Roger: The Complete Vocal Workout

- Crowther, Pinfold: Singing Jazz - The singers and the Styles
- Cathrine Sadolin: Complete Vocal Technique

6.2 Äänitteitä

Michael Bublé: Special delivery

Jamie Cullum: Jamie Cullum - Twentysomething

Nancy Wilson: Nancy Wilson and Cannonball Adderly (Capitol)

Elis Regina: Elis and Tom

Carmen McRae: Great American songbook (Atlantic)

Carmen McRae and Betty Carter: Carmen McRae and Betty Carter Duets

Dee Dee Bridgewater: Keeping Tradition

Betty Carter: The Audience with Betty Carter

Billie Holliday: Lady in Satin

Kirjaa tähän omat ideasi:

6.3 Artisteja

Ulkomaan ihmeet	Kotimaan mansikat	Omat löytösi
Betty Carter	Nina Höynälä	
Chet Baker	Aili Ikonen	
Ella Fitzgerald	Sanni Orasmaa	
Billie Holiday	Jenny Robson	
Carmen McRae	Mirja Mäkelä	
Anita O'Day	Sofia Finnilä	
Diane Reeves	Johanna Iivanainen	
Elis Regina		
Nancy Wilson		
Mel Tormé		
Frank Sinatra		
Sarah Vaughan		
Nina Simone		
Joni Mitchel		
Lambert, Hendricks & Ross		
Uusia tähtiä:		
Jamie Cullum		
Michael Bublé		
Diana Krall		
Melody Gardot		

Loppusanat

Kiitos, että olet valinnut luettavaksesi oppaani. Tätä on ollut hauska tehdä ja ajatus työn laajentamisesta on jo vireillä. Aukoton tiedonlähde ei mikään opas ole. Tässäkin materiaalissa on omat puutteensa, jotka tiedostan.

Jussi Kannaste toteaa Tommi E. Virtasen haastattelussa sivulla 4 *Muusikko* -lehdessä huhtikuussa 2011 mielestäni erinomaisesti: ”Periaatteessahan oppiminen perustuu paljolti matkimiseen, ja kaikki tieto jazzista löytyy levyiltä ja niiden kansiteksteistä.”

Musiikkia on kautta aikojen opetettu ilman nuotteja ja analysointia. Tämä minun työni yrittää kuroa kiinni tai edes kaventaa kuilua länsimaisen nuottienkaipuumme ja afroamerikkalaisen korvakuulolta oppimisen välillä.

Kehittääkseni oppimateriaaliani, toivoisin sinun antavan minulle palautetta työstäni. Parhaiten se onnistuu sähköpostiosoitteeseen:

astaemilia.info@gmail.com

Linkkejä

Rytmiikan termeistä:

<http://www.jerelaukkanen.com/materials/rytmiikka/>

Jazzlaulaja ja pedagogi :

<http://www.madelineeastman.com/>

Aistit ja oppiminen:

http://www.esteetonamis.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=114:vastaanottokanavat-aistit&catid=60:oppimistyylyt&Itemid=76

Havaintokanavatesti:

<http://www.viivi.fi/havaintokanavatesti/havaintokanavatesti.html>

Sibelius- Akatemian sivuilta rytmiikasta:

<http://www3.siba.fi/afroimpro/rytmiikka>

Historiaa lyhyesti ja selkeästi:

<http://www.elisanet.fi/sakari.hilden/Mt/mt1/jazz2.html>

Suomen jazzhistoriaa:

<http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/jazz/>